

finlit

FINANČNA PISMENOST ZA HITREJŠO FINANČNO NEODVISNOST

E-UČBENIK

Partnerji

Innovation Hive

Fundacija Europejski
Instytut Outsourcingu

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

AVTORJI IN SODELAVCI

Ioanna Angelopoulou
Darko Kovačič
Maria Skoufi
Eva Žunec

Projekt FinLit je financirala Evropska komisija v okviru programa Erasmus+, ključni ukrep 2. GA: 2020-2-SI02-KA205-15590.

Ta publikacija odraža le stališča avtorjev in sodelavcev, Evropska komisija ni odgovorna za informacije, ki jih vsebuje.

"NALOŽBA V ZNANJE SE NAJBOLJE OBRESTUJE"
(B. Franklin)

<https://finlitproject.eu/sl/domov/>

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Vsebina

<u>POGLAVJE 1: UVOD V FINANČNO PISMENOST</u>	5
1. <u>Kaj je finančna pismenost?</u>	5
2. <u>Glavne sestavine finančne pismenosti</u>	6
3. <u>Krepitev finančne pismenosti: Finančni nasveti za mlade</u>	7
<u>POGLAVJE 2: UPRAVLJANJE OSEBNIH FINANC</u>	8
1. <u>Razumevanje osebnega dohodka</u>	8
2. <u>Poznavanje osebnega denarnega toka</u>	9
3. <u>Pričakovani in nepričakovani finančni dogodki</u>	11
4. <u>Odgovorno potrošništvo in neimpulzivno nakupovanje</u>	13
5. <u>Premagovanje ovir do finančne neodvisnosti</u>	14
<u>POGLAVJE 3: USTVARJANJE PRIHRANKOV</u>	16
1. <u>Varčevanje je dobra ideja</u>	16
2. <u>Varčevalni račun</u>	17
3. <u>Varčevalni cilji</u>	18
4. <u>Varčevalni načrt</u>	19
<u>POGLAVJE 4: POSOJILA IN DOLGOVI</u>	20
1. <u>Posojila</u>	20
2. <u>Dolgovi</u>	23
3. <u>Dobri in slabi dolgovi</u>	24
<u>POGLAVJE 5: NALOŽBE</u>	26
1. <u>Kaj je naložba: pomen, kategorije in cilji</u>	26
2. <u>Kako začeti vlagati v delnice?</u>	29
3. <u>Finančna tehnologija in avtomatizirano vlaganje</u>	31
4. <u>Načela investiranja za začetnike - tveganja in priložnosti</u>	32
5. <u>Pasti naložb</u>	33
<u>Priporočila za knjige</u>	35
<u>Dodatne reference na klik</u>	35

finlit

Financial Literacy
for a quicker
Financial Independence

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Pred začetkom

**oceni svoje znanje finančne pismenosti
z odgovori na naslednja vprašanja:**

Ali meniš, da si finančno pismen_a?

Ali se zavedaš finančnih posledic svojih vsakodnevnih dejavnosti (delo, študij, vožnja na delo, uživanje hrane itd.)?

Ali meniš, da si sposoben_a sprejemati dobre, koristne in odgovorne finančne odločitve?

Ali lahko izračunaš svojo neto vrednost?

Ali razumeš in znaš uspešno načrtovati svoj denarni tok (npr. upravljanje prihodkov, plačevanje davkov ...)?

Ali lahko pripraviš finančni načrt za izbrani cilj?

Ali meniš, da si s formalnim izobraževanjem pridobil_a dovolj znanja o upravljanju osebnih financ?

Ali lahko sestaviš seznam prednosti varčevalnega računa?

Ali veš, katere so vrste posojil in kako se razlikujejo?

Ali poznaš razliko med navadnimi in sestavljenimi obrestmi ter kako jih izračunati?

Ali meniš, da so v splošnem naložbe, ki so bolj tvegane, sčasoma bolj donosne kot naložbe z manjšim tveganjem?

Ali meniš, da je finančna pismenost ključnega pomena za hitrejšo finančno neodvisnost mladih (npr. za upravljanje zaposlitve, vzpostavitev in vodenje lastnega gospodinjstva, uresničevanje finančnih ciljev ...)?

Cilj e-tečaja finančne pismenosti je doprinesti k boljšemu razumevanju in uspešni uporabi finančnih konceptov. Ta življenjska spretnost bo prispevala k posameznikovem splošnem finančnem blagostanju.

Dobrodošli v FinLit.

01

Poglavje 1: Uvod v finančno pismenost

V tem poglavju bomo obravnavali uvodni del o svetu finančne pismenosti, pomenu finančne pismenosti in načinih, kako lahko pridobimo veščine finančne pismenosti.

1.KAJ JE FINANČNA PISMENOST?

Po slovarju Cambridge je **finančna pismenost sposobnost razumevanja osnovnih načel poslovanja in financ**. S to sposobnostjo lahko učinkovito uporabljate različne finančne veščine, vključno z **upravljanjem osebnih financ, sprejemanjem finančnih odločitev, izogibanjem goljufijam in dolgovom, sestavljanjem proračuna, varčevanjem in vlaganjem**. Vse navedene spretnosti so potrebne za sprejemanje pravih finančnih odločitev, katerih končni cilj je doseči finančno blaginjo posameznika.

Najpomembnejše spretnosti so **upravljanje izdatkov, varčevanje za večje nakupe, oblikovanje realističnega mesečnega proračuna, odplačevanje dolgov in razumevanje razmerja med tveganjem in donosom pri naložbenih produktih**. Prvi korak k finančni pismenosti je razumevanje vrednosti denarja, stroškov in upravljanja posameznikovega denarja. Učinkovito finančno izobraževanje nas lahko opremi z veščinami, da izkoristimo razpoložljive finančne storitve in bolje ocenimo tveganja, s katerimi se soočamo. Finančno izobraževanje postane pomembno, ko je treba upravljati kreditne kartice, razumeti dolgove, zaščititi osebne podatke in svoj denar ter sprejemati pomembne finančne odločitve, kot so redno varčevanje in vlaganje, učinkovito upravljanje dolgov in učinkovito izpolnjevanje življenjskih ciljev.

2. GLAVNE SESTAVINE FINANČNE PISMENOSTI

Finančna pismenost pomaga pri **učinkovitem upravljanju denarja, sprejemanju finančnih odločitev in doseganju finančne stabilnosti**. Pomen finančne pismenosti lahko razumemo, če bolje razumemo glavne sestavine finančne pismenosti, ki so naslednje:

»»» Oblikovanje osebnega proračuna

več v poglavju 2: UPRAVLJANJE OSEBNIH FINANC

Načrtovanje proračuna je postopek **oblikovanja načrta porabe denarja**. Je veščina, ki je povezana s finančnim znanjem in ima v življenju pomembno vlogo pri načrtovanju in upravljanju denarja. Finančni načrt nam bo **pomagal pri spremljanju izdatkov, ločevanju nepotrebnega in boljšem nadzoru nad denarjem**. Pri načrtovanju proračuna velja pravilo, da **morajo biti prihodki večji od odhodkov**. Razlika med njima (torej prihodki in odhodki) je tista, ki pomaga pri varčevanju.

»»» Varčevanje

več v poglavju 3: USTVARJANJE PRIHRANKOV

Je postopek odlaganja **deleža tekočega dohodka za prihodnjo uporabo**. Varčevanje je pomemben vidik ohranjanja dobrega finančnega stanja. Vendar večina mladih temu vidiku ne daje tolikšne prednosti, kot bi morala. Zlahka prezremo stvari, kot je upokožitev, saj se zdi tako oddaljena v prihodnosti.

»»» Dolg

več informacij v poglavju 4: POSOJILA IN DOLGOVI

Dolg je nekaj, običajno denar, ki **si ga ena stranka izposodi od druge**. Številne družbe in posamezniki z zadolževanjem opravijo velike nakupe, ki si jih v normalnih okoliščinah ne bi mogli privoščiti. Dogovor o dolgu daje stranki, ki si izposoja, dovoljenje, da si izposodi denar pod pogojem, da ga bo pozneje vrnila, običajno z obrestmi.

Dolg ima pozitiven pomen, kadar **si izposojate denar za stvari, ki so potrebne za preživetje (hiša, avto, poslovno posojilo)**. Po drugi strani pa je dolg razumljen kot negativen vidik, kadar si denar izposojamo za nepotrebne izdatke, na primer za nakup dragih oblačil s kreditno kartico.

➤➤➤ Naložbe

več v poglavju 5: NALOŽBE

Naložbe so podobne varčevanju, saj denar odlagamo za prihodnost, vendar si v zameno za **večje tveganje prizadevamo doseči višji donos**. To pomeni, da vlagamo denar v finančne sheme, delnice, nepremičnine ali poslovne podjeme s pričakovanjem, da bomo dosegli dobiček.

3. KREPITEV FINANČNE PISMENOSTI: FINANČNI NASVETI ZA MLADE

Ko mladi razumejo, kako upravljati z denarjem, lahko uresničijo svoje sanje v okviru realnosti. V ta namen obstaja nekaj finančnih nasvetov, ki bodo pripomogli k njihovemu izobraževanju.

Igrajte igre, ki vključujejo denar

Sestavite seznam prednostnih želja

Učite se med nakupovanjem s popusti

Udeležite se tečaja finančne pismenosti

Razdelite denar v kategorije, kot sta poraba in varčevanje

Vključite se v večje nakupe.

Finančna pismenost in ekonomsko znanje krepi vlogo mladih, saj je razumevanje upravljanja denarja prednost pri izkoriščanju priložnosti in reševanju denarnih vprašanj. Zato ne more biti ovira za vašo prihodnost. **Finančna pismenost v mladosti prinaša številne koristi za številne vidike življenja.** Nekateri so očitni že v mladosti, druge pa imajo dolgoročne rezultate v odrasli dobi. Zato je finančna pismenost ključna spretnost, ki jo je treba pridobiti.

Poglavje 2:

Upravljanje

osebnih financ

02

V tem poglavju bomo obravnavali upravljanje osebnih financ, pojasnili ključne opredelitve in smernice za premagovanje ovir in finančno neodvisnost.

1. RAZUMEVANJE OSEBNEGA DOHODKA

Osebni dohodek je **znesek denarja, ki ga prejme posameznik**. Med **vire osebnega dohodka** spadajo denar, zaslužen iz zaposlitve, dividende in izplačila iz naložb, najemnine, ki izhajajo iz lastništva premoženja, in udeležba pri dobičku podjetij. Osebni dohodek je torej **skupni kapital, ki ga posameznik prejme iz različnih virov med življenjem v določenem časovnem obdobju**. Osnovno dokazilo o osebnem dohodku je plačilni list, pri čemer je treba razumeti višino neto dohodka, davke in osnovno upravljanje financ.

Plača je oblika periodičnega plačila delodajalca delavcu, ki je določena v pogodbi o zaposlitvi. Z vidika vodenja podjetja lahko na plačo gledamo tudi kot na strošek pridobivanja in ohranjanja človeških virov za vodenje dejavnosti in jo potem imenujemo izdatki za osebje ali izdatki za plače.

Osebni dohodek se izračuna pred odbitkom osebnih davkov, ki bremenijo subjekt. Osebni dohodek povprečne osebe odraža njeno blaginjo in pogoje, v katerih živi. To pomeni, da višji kot je osebni dohodek, večja je blaginja in boljši so lahko življenjski pogoji. Zato si ljudje na različne načine prizadevajo **povečati svoj osebni dohodek**.

Opredelitev in razumevanje davkov

Vsak zaposleni mora v okviru svoje plače plačati davke. Zato **se plača deli na bruto in neto plačo**. Razlika med bruto in neto plačo je višina davkov, ki se med državami EU precej razlikujejo. Med njimi so predvsem **davki na zdravstveno varstvo in pokojninski davki**. Še en pomemben davek je **davek na dohodek fizičnih oseb**, ki je večinoma progresiven in je odvisen od višine plače.

Dohodnina je davek na dohodek fizičnih oseb. Za vlado je dohodnina vir prihodkov, ki jih država porabi za javne dobrine in storitve, torej za **financiranje širokega spektra storitev, ki izboljšujejo kakovost življenja v državi** in so dostopne vsem pod enakimi pogoji. Na ta način **država financira javni zdravstveni in izobraževalni sistem, kulturo, šport, varnost in javno upravo**. Z dajatvami se plačuje tudi javna infrastruktura, kot so gradnja cest in železnic, telekomunikacije, energetika in drugi objekti. **Evropske države so znane kot odgovorna družba, ki plačuje prispevke za socialno varnost vseh državljanov.**

2. POZNAVANJE OSEBNEGA DENARNEGA TOKA

Osebni denarni tok je **v bistvu naš prihodek, zmanjšan za naše izdatke v določenem časovnem obdobju** - običajno je to obdobje enega meseca. Če si želimo privoščiti blago, ne da bi se morali zanašati na posojila, ali če želimo povečati svoje prihranke ali celo začeti vlagati, moramo začeti z bistvenim: **razumevanjem in upravljanjem svojega denarnega toka.**

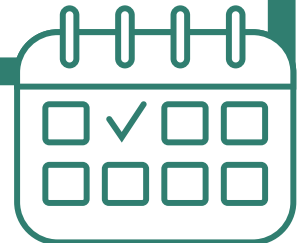

Osebni denarni tok je pomemben, ker **nam omogoča, da ugotovimo, od kod prihajajo naši prihodki in kako jih porabljamo.** Na podlagi tega znanja lahko določimo, koliko vsakodnevnih stroškov smo pripravljeni žrtvovati, da bomo imeli več presežka/odvečnega denarja, ki ga bomo lahko namenili svojim prihodnjim ciljem.

POMEMBNA LEKCIJA:

Idealno je, če naš denarni tok znaša **vsaj 20-30 % našega mesečnega dohodka.** Da bi to dosegli, želimo denarni tok povzdigniti na prvo mesto v svojem finančnem življenju, preden bomo vsak mesec zapravljali. Namesto da bi najprej zapravljali in prihranili preostanek, **najprej prihranimo in nato porabimo preostanek.**

Sledenje denarnemu toku:

- 1** **Opredelimo različne vire prihodkov, ki povzročajo denarni priliv** (na primer dohodek iz dela, najemnina iz naložbene nepremičnine ...).
- 2** Opredelimo različne **kategorije denarnih odlivov** (kot so izdatki za hrano, zavarovanje, stroški vozila, hipoteka ...).
- 3** **Spremljamo denarne prilive in odlive.**
- 4** **Odštejemo** denarne prilive - denarne odlive.

3. PRIČAKOVANI IN NEPRIČAKOVANI FINANČNI DOGODKI

Pri vsakodnevnih življenjskih odločitvah moramo biti pripravljeni na spremembe. Ena od njih je zagotovo **inflacija, pri kateri ima denar manjšo vrednost** in so višje cene hrane, bencina, najemnin ter drugega blaga in storitev... Da pa bi se z njo spopadli, moramo biti mi/naša družina pripravljeni **spremeniti tudi svojo finančno strategijo**. Možni nasveti za rešitve, ko pričakujemo obdobje visoke inflacije, so naslednji:

- poskušajmo kupiti in **imeti v lasti več premoženja** (npr. nepremičnine, zlato, ...);
- kupujmo trajnostne, trajne in uporabne izdelke;
- pripravimo se na pomanjkanje (npr. **pripravimo zaloge nepokvarljivega blaga** in osnovnih potrebščin). Kupujmo tudi na večja pakiranja, na razprodaji, vendar ne pozabimo, da to ne sme vplivati na kakovost našega življenja in artiklov;
- bodimo na tekočem z **najnovejšimi informacijami o (svetovnih) financah**.

Čeprav vsi nepričakovani dogodki ne veljajo za negativne, so na splošno velika **presenečenja, ki vplivajo na našo finančno prihodnost, navadno negativna**. Ta možnost nepričakovane finančne stiske pomeni, da bomo morda morali spremeniti način razmišljanja o denarju in način, kako smo navajeni ravnati z njim. Z malo načrtovanja (in varčevanja) zdaj/v sedanjosti bomo veliko lažje obvladovali te nujne primere in nepričakovane dogodke, ko nam bodo prišli na pot.

Začnimo s skladom za nujne primere

Ustvarimo sklad za nujne primere za plačilo nepričakovanega popravila avtomobila ali hiše. Prav tako imejmo pri roki nekaj lahko dostopne, likvidne gotovine za primer, da jo bomo v naglici potrebovali. Sklenimo lahko tudi zavarovanje za dom, avto in življenje. Zdravstveno zavarovanje zmanjša znesek stroškov, ki jih bomo plačali iz žepa zaradi nepričakovanega zdravstvenega dogodka. Avtomobilsko in stanovanjsko zavarovanje nam pomagata nadomestiti stroške nesreče, požara ali škode zaradi naravne nesreče, kot sta poplava ali požar.

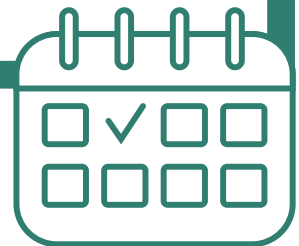
Sklad za nujne primere mora biti razmeroma likviden in **mora pokrivati tri do šest mesecev standardnih življenjskih stroškov**. Če smo samski ali družina z enim samim dohodkom, lahko razmislimo o oblikovanju sklada za nujne primere do enega leta. Letna sredstva zagotavljajo varnost za nas in našo družino. To je še posebej pomembno, če izgubimo službo in bi težko našli novo ali če nas doleti nepričakovana bolezen, zaradi katere ne bi mogli delati dlje časa in bi imeli vrzel v zaslužku. Vedno je dobro vedeti, da imamo na voljo denarno rezervo, medtem ko se soočamo z drugimi težavami, kot so izguba službe, bolezen ali kar koli drugega, kar bi lahko (negativno) vplivalo na naš dohodek.

4. ODGOVORNO POTROŠNIŠTVO IN NEIMPULZIVNO NAKUPOVANJE

Odgovornega potrošnika lahko opredelimo kot osebo, ki se **zaveda svojih potrošniških navad** in se odloči, da bo od proizvajalcev blaga in storitev zahteval **pozitivnejši vpliv na družbo in okolje**. Dandanes se zaradi zaskrbljenosti zaradi podnebnih sprememb resno sprašujemo o tem, kako trajnosten je naš način življenja. Del rešitve je, da lahko potrošniki s svojimi vsakodnevnimi nakupi podpiramo trajnostna podjetja. V zameno bodo odgovorna podjetja tudi dolgoročno privlačnejša za vlagatelje.

POMEMBNA LEKCIJA:

Uživanje lokalnih izdelkov pomaga gospodarstvu na tem območju tako, da vsak evro, porabljen za lokalne izdelke, **ustvari dvakratnik za lokalno gospodarstvo**. Poleg tega bodo lokalni proizvajalci na ta način lahko še naprej ustvarjali bogastvo in delovna mesta v skupnosti. Korist ima tudi trg, saj ustvarja pogoje za manjše konkurente, kar ima za posledico boljšo ponudbo in morebitno znižanje cen ter večjo dostopnost za uporabnike in potrošnike.

Vsa zgoraj navedena dejstva **odgovornega potrošnika** lahko strnemo v naslednjem:

- Zaskrbljenost zaradi podnebnih sprememb
- Razumevanje prednosti lokalne potrošnje
- Zmanjšanje količine energije, ki jo porabi potrošnik
- Zmanjšan vnos rib v prehrani

- Zmanjšanje vnosa mesa iz prehrane
- Uporaba in polnjenje steklenic za vodo
- Manj plastike
- Izogibanje pretirani porabi vode
- Manjšanje količine zavržene hrane

V nasprotju z odgovornim potrošništvom je **impulzivno nakupovanje** **večinoma nenačrtovano** in se zgodi v trenutku kot odziv na zunanji sprožilec - na primer, ko v trgovini zagledamo želeni (priljubljeni) izdelek. Zato je impulzivno nakupovanje bolj notranje motivirano, in se moramo pri nakupovanju zavedati sebe ter razlikovati med "željami" in "potrebami", saj lahko to bistveno prispeva k finančnim izdatkom. Poskusimo slediti načelom minimalizma.

5. PREMAGOVANJE OVIR DO FINANČNE NEODVISNOSTI

Finančna svoboda ima za vsakega posameznika drugačen pomen. Za nekatere pomeni, da zaslužijo dovolj za preživljanje družine. Za druge pomeni življenje brez računov za kreditne kartice in hipoteke. Za tretje lahko pomeni varčevalni račun, na katerem je veliko denarja.

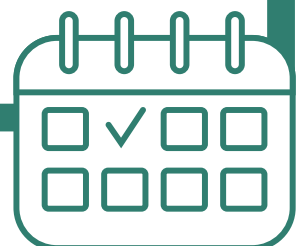
Najpogostejše **ovire pri doseganju finančnega uspeha, stabilnosti in svobode** so naslednje:

- Pomanjkanje discipline - brez discipline je težko ustvariti bogastvo.
- Materializem - prepričanje, da bodo stvari obogatile naše (kakovostno) življenje.
- Dolg - vendar ne pozabimo, da ni vsak dolg slab (primer: nakup hiše se izkaže za dolgoročno naložbo).
- Davki - zunanji pravni dejavnik, na katerega ne moremo vplivati.
- Inflacija - zunanji dejavnik, ki se širi in na katerega v določenem časovnem obdobju ne moremo vplivati.
- Naložbene napake - ki se jim lahko ali ne moremo izogniti s svetovanjem, učenjem, posodabljanjem znanja,...
- Izredne razmere - to so nepričakovani dogodki, ki se razlikujejo po obsegu.

POMEMBNA LEKCIJA:

Ljudje, ki so lastniki podjetij, so običajno finančno najbolj neodvisni. Izzivamo te, da razmisliš **o inovativni poslovni zamisli**, ki bi se lahko spremenila v tvojo lastno poklicno pot ali služila kot dodaten "popoldanski" zaslužek (služenje denarja s hobijem). Zavedaj se tudi, da za opravljanje nekaterih poslovnih dejavnosti **potrebujemo dovoljenja ali moramo izpolnjevati nekatere zakonske zahteve**, na primer zagotavljanje varnosti in zdravja pri delu.

03

Poglavje 3: Ustvarjanje prihrankov

V tem poglavju bomo pojasnili, zakaj in kako ustvariti prihranke, ter razložili ključne opredelitve in navodila za pripravo varčevalnega načrta in opredelitev njegovih ciljev.

1. VARČEVANJE JE DOBRA IDEJA

Prihranki so **denar, ki osebi ostane po porabi izdatkov** iz dohodka v določenem časovnem obdobju. Prihranki torej predstavljajo **presežek po plačilu vseh izdatkov in obveznosti**. Z ustvarjanjem prihrankov lahko v življenju uživamo večjo finančno varnost.

Če si pred kratkim začel_a delati in imaš vsak mesec veliko stroškov, kot so najemnina in potni stroški, **je varčevanje zlahka potisnjeno na konec seznama prednostnih nalog**. Lahko se vam zdi, da je to ena od tistih neprijetnih stvari, ki se bodo verjetno zgodile v prihodnosti, vendar ti ta trenutek zanje ni treba skrbeti. Čeprav je pomembno čim boljše izkoristiti sedanjost, je veliko razlogov, zakaj **moramo poskrbeti tudi za svojo finančno prihodnost**.

- **Prej boš finančno neodvisen_a:** zdrav varčevalni račun je dober temelj za vsak finančni načrt, ki ga želiš uresničiti. Denar lahko kopičiš počasi in ga sčasoma povečaš.
- **Če te doletijo nepredvideni stroški, ti ne bo treba skrbeti:** varčevalni račun je priročno mesto, kamor lahko shraniš sredstva za prihodnje nakupe in spremljaš stanje na računu.

- **Varčevanje je varna in pametna izbira:** če denar shraniš na varčevalni račun, ga ne boš zapravljala impulzivno. Redno odlaganje denarja na stran te lahko prepriča, da z denarjem sprejemaš pametne odločitve.
- **Upokojitev bo bolj udobna:** čim prej začneš razmišljati o načrtovanju upokojitve, tem bolje.
- **Nikoli ni premalo, da bi začeli varčevati:** za začetek varčevalne navade ni treba imeti na voljo več tisoč evrov. Že majhna vsota, ki jo vsak mesec odložiš na stran, lahko dolgoročno pomeni resnično razliko. Veliko varčevalnih računov lahko odpremo že z nekaj evri.

2. VARČEVALNI RAČUN

Odprtje varčevalnega računa je lahko dobra finančna odločitev. Zagotavlja nam **varno mesto za shranjevanje denarja za različne nujne primere, prihodnje nakupe ali celo upokojitev**. Poleg tega se na varčevalnih računih sčasoma **običajno nalagajo obresti**. Varčevalni račun je torej obrestovani depozitni račun pri banki ali drugi finančni instituciji. Čeprav ti računi običajno **plačujejo skromno obrestno mero, so zaradi svoje varnosti in zanesljivosti odlična možnost za tako imenovano parkiranje denarja**, ki ga želimo imeti na voljo za kratkoročne potrebe.

Obresti so tiste, ki jih plačamo, če si izposodimo denar, in **tiste, ki jih banke plačujejo, če pri njih varčujemo**. Obrestne mere so prikazane kot **odstotek zneska, ki si ga izposodimo ali prihranimo v enem letu**. To pomeni, da denar, shranjen na bančnem računu, ki ne prinaša obresti, ali doma ("na varnem v nogavici"), izgublja dragocene možnosti zaslužka. **Obrestna mera, ki jo zaslužimo, je odvisna od pogojev v pogodbi o varčevalnem računu** in od tega, kje smo ga odprli.

Varčevalni račun lahko običajno odpremo v **nekaj minutah, in sicer prek spleta, telefona ali osebno**. Poleg tega lahko **redno vplačujemo in izplačujemo sredstva, ne da bi se zavezali k trajanju vezave ali skrbeli za kazni za izplačilo**. Varčevalni račun lahko tudi povežemo z drugimi računi, kot so tekoči računi, in med njimi prenašamo sredstva. Čeprav je prenos sredstev na varčevalni račun in z njega enostaven, **lahko obstajajo omejitve glede števila in vrste dovoljenih dvigov** na določen cikel varčevanja, kar lahko omeji mobilnost našega denarja.

Če že imaš varčevalni račun, je dobro, da **redno preverjaš pogoje, saj se lahko obrestne mere in pogoji računa sčasoma spremenijo**. Če se še ločičaš zanj, se prepričaj, da primerjaš in razumeš pogoje takšnih računov. Poišči **banke, ki ponujajo varčevalne račune brez zahteve po minimalnem stanju**.

3. VARČEVALNI CILJI

Vsi imamo cilje in stvari, ki jih želimo doseči v življenju. Če **prevzamemo nadzor nad svojimi financami in pripravimo načrt za svoj denar**, bomo najboljše **uskladili svoje cilje s stanjem na bančnem računu**. Finančni cilji so razlog, da prevzamemo nadzor nad svojim denarjem. S ciljem v mislih si lahko **ustvarimo načrt za doseganje svojih denarnih ciljev**.

Finančni cilji so **cilji ali mejniki, ki jih želimo doseči z denarjem v določenem času**. Čeprav bodo vsakodnevni stroški zahtevali našo pozornost, je pomembno, da so **naši finančni in varčevalni cilji prednostna naloga**. **Oblikovanje proračuna in zmanjševanje izdatkov z upoštevanjem** naših ciljev nam bo olajšalo upravljanje porabe.

Korak **1**

Ugotovi namen denarju, ki ga varčuješ in ga nato načrtuj – Kaj si zares želiš?

Korak **2**

Predstavlja si prihodnost - Kako boš uporabljal_a to, kar želiš?

Korak **3**

Uporabi postopek vizualizacije - Kaj ti bo pomagalo doseči ta cilj?

Korak **4**

Opredele ga časovno - Kdaj boš dosegel_a ta cilj?

Pomembno je, da veš, **koliko boš moral_a varčevati in za koliko časa**. Prepoznavanje finančnih ciljev in oblikovanje varčevalnega načrta je prvi korak k uresničitvi finančnih sanj.

4. VARČEVALNI NAČRT

Varčevalni načrt **je načrt za naš denar in nam pomaga pri doseganju finančnih ciljev.** Načrtovanje varčevanja je stalen proces, ki bo zmanjšal naš stres glede denarja, podprl naše trenutne potrebe in nam pomagal ustvariti tako imenovano gnezdo za dolgoročne cilje, kot je upokožitev. Pomembno je, ker nam omogoča, da **kar najbolje izkoristimo svoje premoženje, in nam pomaga zagotoviti, da bomo dosegli svoje prihodnje cilje,** kot sta nakup hiše ali ustvarjanje svojega pečata v življenju.

Takšen načrt mora biti celovit, vendar tudi **zelo individualen, da odraža posameznikove osebne in družinske razmere, njegovo toleranco do tveganja in prihodnja pričakovanja.** Priprava dokumenta se začne z izračunom trenutnega neto premoženja in denarnega toka osebe.

Poenostavljeni koraki varčevalnega načrta so naslednji:

- Zapiši cilj, za katerega varčuješ.
- Določi skupni znesek, ki ga moraš prihraniti, da dosežeš ta cilj.
- Odloči se, koliko tednov imaš na voljo, da prihraniš želeni znesek.
- Skupni znesek deli s številom opredeljenih tednov. To je tvoj varčevalni cilj.
- Razmisli, kako bi lahko zmanjšal_a obstoječe stroške, da bi se približal_a skupnemu znesku, ki ga želiš prihraniti hitreje.

Poglavje 4: 04

Posojila in dolgovi

V tem poglavju bomo obravnavali razliko med posojili in dolgovi, razložili ključne opredelitve in pojasnili, kako se izogniti slabim dolgovom, ter spoznali prednosti dobrega dolga.

1. POSOJILA

Vsa posojila so dolgovi, vendar vsi dolgovi niso posojila. Razlika med posojilom in dolgom je v tem, da **se denar, izposojen od posojilodajalca in banke, imenuje posojilo, denar, izposojen prek zadolžnic in obveznic, pa dolg.**

Posojilo je **znesek denarja, ki vam ga posodijo nacionalne banke, zasebne banke in druge finančne organizacije** ter ga je treba vrniti **s pravočasnimi obrestmi.** Prednost je **hiter dostop do večjih zneskov denarja, ki jih lahko uporabite za kar koli,** slabost pa je, da lahko takšna posojila **povzročijo finančne težave in nepotrebne dolgove.**

Obstajajo različne vrste posojil:

- Hipotekarna posojila
- Poslovna posojila
- Stanovanjska posojila
- Posojila za avtomobile
- Posojila za zlato,...

Posojilo je, ko se denar da drugi osebi v zameno za **odplačilo glavnice posojila in obresti.** Obrestna mera je **znesek, ki ga posojilodajalec zaračuna** posojilojemalcu poleg glavnice za uporabo sredstev.

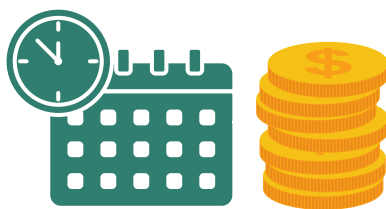
»»» Zavarovano in nezavarovano posojilo

Hipotekarna in avtomobilska posojila so zavarovana posojila, saj so zavarovana s premoženjem. V teh primerih je zavarovanje premoženje, za katerega je bilo najeto posojilo, **tako da je zavarovanje za hipoteko stanovanje, medtem ko je avtomobilsko posojilo zavarovano z vozilom.** Kreditne kartice in posojila s podpisom so nezavarovana posojila. Ta posojila **imajo običajno višje obrestne mere kot zavarovana posojila, saj je tveganje neplačila večje** kot pri zavarovanih posojilih. To pa zato, ker lahko posojilodajalec zavarovanega posojila odvzame zavarovanje, če posojilojemalec ne izpolni svojih obveznosti.

»»» Revolving posojilo v primerjavi s terminskim posojilom

Revolving (obnavljajoče, likvidnostno) posojilo oziroma kredit je mogoče porabiti, odplačati in ponovno porabiti, medtem ko **se terminsko (klasično) posojilo oziroma kredit nanaša na posojilo, ki se odplačuje v enakih mesečnih obrokih v določenem obdobju.** Kreditna kartica je nezavarovano, obnavljajoče se posojilo, medtem ko je stanovanjski kredit zavarovano, obnavljajoče se posojilo. Terminsko posojilo posojilojemalcem zagotavlja enkratni denarni znesek vnaprej v zameno za določene pogoje izposoje. Avtomobilsko posojilo je zavarovano terminsko posojilo, posojilo s podpisom pa je nezavarovano terminsko posojilo.

»»» Postopek najema posojila

Točen znesek posojila, ki ga lahko dobimo, **je odvisen od vrste našega dela, dohodka, davčnih podatkov, dolga na trgu, kreditov,...** Posojila so običajno varna in zavarovana. Poleg tega je pri njih treba zastaviti premoženje, kot so stanovanje, avto, vozilo in drugo. Če ne jih moremo odplačevati, nam odvzamejo v našo lastnino oziroma sredstva.

Ko potrebujemo denar, zaprosimo za posojilo pri banki, podjetju, vladi ali drugem subjektu. **Morda** bomo morali **navesti določene podrobnosti, kot so razlog za posojilo, naša finančna zgodovina in druge informacije.** Posojilodajalec te podatke preveri, da ugotovi, ali je posojilo mogoče vrniti. **Na podlagi naše kreditne sposobnosti bo posojilodajalec našo vlogo zavrnil ali odobril.** Če je vloga zavrnjena, mora posojilodajalec navesti razlog za zavrnitev. Če je vloga odobrena, **stranki podpišeta pogodbo, v kateri so opisane podrobnosti pogodbe.** Posojilodajalec izplača posojilna sredstva, nato pa moramo znesek vrniti skupaj z morebitnimi dodatnimi stroški, kot so obresti.

2.DOLGOVI

Kot smo že omenili, med posojilom in dolgom v bistvu ni večje razlike, **vsa posojila so del velikega dolga. Denar, izposojen z izdajo obveznic in zadolžnic, se šteje za dolg.**

Dolgovi imajo nekaj prednosti:

Kvalifikacija ni potrebna: za razliko od bank lahko dolg pridobimo ne glede na svoj socialni status in davčne podatke.

Dolgovi so lahko dolgoročno razmerje s posojilodajalcem: del svojega dobička lahko delimo in ponovno vzamemo denar za obogatitev svojega podjetja

Zadolževanje ima tudi nekatere slabosti:

Vpliv na bonitetno oceno: dolgovi znatno zmanjšajo našo bonitetno oceno, kar daje slab vtis na trgu. Zaradi tega bi morda morali plačati višjo obrestno mero.

Nevarna izbira: številni posojilodajalci so lahko goljufi in lahko se zapletemo v dolžniško past, kar nas lahko pripelje do groženj in celo zapora.

Tudi vlade imajo dolgove. Imenuje se javni dolg in predstavlja celoten neporavnan dolg (obveznice in drugi vrednostni papirji) centralne vlade države. Ob pravilni uporabi **lahko javni dolg izboljša življenjski standard v državi.** Vladi omogoča gradnjo novih cest in mostov, izboljšanje izobraževanja in poklicnega usposabljanja ter zagotavljanje pokojnin. To tudi spodbuja ljudi, da več trošijo, namesto da bi varčevali. **Takšna poraba pa dodatno spodbuja gospodarsko rast.**

3. DOBRI IN SLABI DOLGOVI

Veliko ljudi zmotno misli, da so vsi dolgovi slabi, vendar so **nekatero vrsto dolgov lahko ugodne za nas**. Na splošno lahko dolg, ki ga lahko odgovorno odplačujemo na podlagi posojilne pogodbe, pomeni "dober dolg", saj

se lahko **ugodna zgodovina plačil** (in dokaz, da lahko odgovorno ravnamo z različnimi vrstami dolga) odraža v kreditni oceni (merilo posameznikove sposobnosti odplačevanja izposojenega zneska, ki številčno izraža njegovo kreditno sposobnost). Poleg tega **je "dober" dolg lahko posojilo, ki se uporablja za financiranje nečesa, kar bo zagotovilo dobro donosnost naložbe**.

Primer dobrega dolga: hipoteka
Stanovanjska posojila - ki so vrsta posojil, pri katerih posojiljemalec kot zavarovanje uporabi svoj dom - se lahko štejejo za obliko dobrega dolga.

"Slabi dolgovi" so dolgovi, ki jih ne moremo odplačati. Poleg tega je to lahko dolg, ki se uporablja za **financiranje nečesa, kar ne zagotavlja donosa**. Dolg se lahko šteje za "slabega" tudi, če **negativno vpliva na kreditno oceno**. To pomeni, če imamo veliko dolga ali če uporabljamo veliko kreditov, ki so nam na voljo (visoko razmerje med dolgom in kreditom).

Primer slabega dolga: kreditne kartice
Tipičen primer so zlasti kartice z visoko obrestno mero. Če kreditnih kartic ne moremo plačati v celoti vsak mesec, lahko plačilo obresti podaljša dolg.

Dolgovi z visokimi obrestmi

Med njimi so lahko tudi posojila za plačilo ali nezavarovana osebna posojila, ki se lahko štejejo za **slab dolg, saj lahko posojilojemalec težko odplačuje visoke obresti**, zaradi česar se pogosto znajde v slabšem finančnem položaju:

Tako imenovan payday loan je vrsta kratkoročnega posojila, pri katerem posojilodajalec odobri posojilo z visokimi obrestmi glede na naš dohodek. Glavnica posojila je običajno del vaše naslednje plače. Za kratkoročno takojšnje posojilo se zaračunavajo visoke obrestne mere.

Oderuh je oseba ali subjekt, ki posoja denar po izjemno visokih obrestnih merah in pogosto grozi z nasiljem, da bi izterjal dolgove. Obrestne mere so na splošno precej višje od zakonsko določene, posojilodajalci pa so pogosto člani organiziranih kriminalnih združb.

Da bi se izognili nastanku slabih dolgov, upoštevajmo naslednje:

- **razmislimo:** če se odločamo za nakup, ki povečuje naš dolg, se vprašajmo, kako nam bo ta nakup koristil - ne le danes, ampak tudi dolgoročno;
- **varčevanje:** vodenje sklada za nujne primere, ki lahko pokrije nepričakovane izdatke;
- **kreditno razmerje:** poskušajmo ohraniti čim nižje razmerje med dolgom in kreditom (razmerje med zneskom dolga in celotnim zneskom kredita, ki vam je na voljo), da nasposojilodajalci ne bodo obravnavali kot tvegane posojilojemalca. Osredotočimo se na odplačevanje dolga, ki ga imamo, in omejimo nove nakupe;
- **čas:** račune vedno plačujmo pravočasno.

RAČUNE VEDNO
PLAČUJMO
PRAVOČASNO.

05 Poglavje 5: Naložbe

V tem poglavju bomo predstavili naložbe, torej načine, s katerimi lahko povečamo prihodke s pasivnimi naložbami, in na spoznavanje tveganj oziroma izgub.

1.KAJ JE NALOŽBA: POMEN, KATEGORIJE IN CILJI

Naložbe so **dejanje uporabe sredstev, običajno denarja, s pričakovanjem ustvarjanja prihodka ali dobička**. Vlagamo lahko v **podjetja, na primer z denarjem za ustanovitev podjetja, ali v sredstva, na primer v nakup nepremičnin v upanju, da jih bi pozneje prodali po višji ceni**. Kot opredelitev naložbe v preprostih besedah lahko torej uporabimo naslednjo trditev: pri naložbah gre za **vlaganje prihrankov v sredstva ali predmete, ki postanejo vredni več**, kot je njihova začetna vrednost, ali tiste, ki bodo sčasoma pomagali ustvariti dohodek.

Naložba bi bila učinkovita in bi prinašala dohodek na dva različna načina:

- naložba v premoženje, ki ga je mogoče prodati - lahko zaslužimo dohodek z dobičkom.
- naložba v načrt, ki ustvarja donos - s kopičenjem dobičkov bi zaslužili dohodek.

Kategorije naložb

Obstajajo **različne vrste naložb in orodij**, ki jih lahko uporabimo za začetek investiranja. Vsaka vrsta naložb - od bančnih produktov do delnic in obveznic - ima svoj splošni nabor značilnosti, dejavnikov tveganja in načinov, kako jih lahko vlagatelji uporabljajo. Najpogostejše vrste naložb so naslednje:

»»» Delnice

Izraz delnica pomeni **delež lastništva podjetja**. Vlagatelji kupujejo delnice, ker menijo, da se bo njihova vrednost sčasoma povečala. Vlagatelji v podjetje se imenujejo delničarji, ker imajo v lasti del dobička.

Kako vlagati v delnice v šestih korakih:

1

Odločimo se, kako želimo vlagati na borzi

2

Izberemo naložbeni račun

3

Razumemo razliko med naložbami v delnice in sklade

4

Določimo proračun za naložbe na borzi

5

Osredotočimo se na dolgoročno vlaganje

6

Upravljamo portfelj delnic

»»» Obveznice

Obveznice se imenujejo instrumenti s fiksnim donosom. Uporabljajo se za **zbiranje denarja, tako da si jih vlade izposodijo od vlagateljev**. Cene obveznic se spreminjajo obratno sorazmerno z obrestnimi merami, kar pomeni, da zvišanje obrestnih mer povzroči znižanje cene obveznice.

»»» Vzajemni skladi in skladi ETF

Vzajemni skladi in ETF-ji (elektronski prenos sredstev) temeljijo na **skupnih naložbenih idejah v obveznice, vrednostne papirje in druge instrumente, ki zagotavljajo donose**.

»»» Bančni produkti

Bančni produkti **vkjučujejo vse storitve, produkte ali pripomočke, povezane z naložbami**, upravljanjem gotovine, kartičnimi storitvami, kot so kreditne kartice, predplačniške kartice ali debetne kartice, transakcijski računi in varčevalni računi ter elektronsko nakazilo sredstev.

»»» Opcije

Opcije so **izvedeni finančni instrumenti, ki dajejo kupcem možnost, da kupijo ali prodajo osnovno sredstvo po vnaprej dogovorjeni ceni**. Opcije se glede na dejanja delijo na nakupne in prodajne opcije.

»»» Anuitete/rente/mesečni obrok

Renta je **pogodba z zavarovalnico**, pri kateri plačamo v enkratnem znesku ali v obrokih, v zameno pa prejemamo izplačila neposredno ali v prihodnosti.

»»» Upokojitev

Upokojitev se imenuje obdobje, ko nekdo preneha delati. Znesek denarja ob upokojitvi temelji na letnem dohodku nekoga za udobno življenje ali na življenjskih pričakovanjih. Ko se starost za upokojitev približuje, **morajo vlagatelji začeti vplačevati na pokojninske račune**.

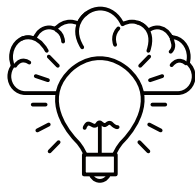
»»» Začetna ponudba kovancev in kriptovalute

Začetna ponudba kovancev (ICO) ali začetna ponudba valute je **vrsta financiranja s kriptovalutami**. Kriptovaluta, kriptovaluta ali kriptožeton je **zbirka binarnih podatkov**, ki je zasnovana tako, da deluje kot menjalno sredstvo.

2.KAKO ZAČETI VLAGATI V DELNICE?

Vlaganje v delnice je tudi za nekoga, ki še ne ve, kako vlagati. **Vlaganje** v delnice pomeni, da **kupimo majhen delež, ki se imenuje delnica**, lastništva v podjetju. **Če podjetje raste, bomo imeli dobiček**, saj se bo veliko vlagateljev zanimalo za nakup naših delnic. Če naše delnice postanejo dragocenejše, jih lahko prodamo, kar je enostaven način za nalaganje denarja.

»»» Določitev naložbenega pristopa

Najprej se moramo odločiti, kako bomo vlagali.

- **Posamezne delnice** zahtevajo veliko časa za vsakodnevno raziskovanje in opazovanje delnic. Pri tej vrsti delnic obstaja neomejen potencial rasti.
- Za **indeksne sklade** je zagotovljeno, da se ujemajo z dolgoročno uspešnostjo njihovih osnovnih indeksov.
- **Robotski svetovalci** vlagajo v našem imenu. Izbirajo naše naložbe, samodejno izvajajo spremembe in povečujejo naš dobiček.

»»» Odločitev o znesku za vlaganje denarja

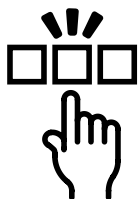
Denar, ki ga nameravamo vložiti, **ne sme biti naš sklad za nujne primere, sklad za počitnice ali denar, ki ga zaslužimo za nakupovanje.** Denar za naložbe naj bo denar, ki ga v naslednjih petih letih ne bomo potrebovali. Ta znesek denarja je odvisen od naše starosti, od naše zaposlitve ali stalnosti, ki vam jo zagotavlja naša zaposlitev.

»»» Odprtje posredniškega (brokerskega) računa

Ti računi se imenujejo **posredniški računi in jih ponujajo podjetja.** Glede na vrsto naložbe, izbiramo lahko med različnimi računi.

»»» Izbira delnic

Prvič, v svojem portfelju **moramo imeti veliko možnosti podjetij.** Bolje je, da začnemo vlagati le v podjetja, ki jih poznamo, saj bi tako lažje ustvarili dobiček. Poleg tega **se moramo izogibati delnicam z visoko volatilitvijo,** dokler se ne naučimo vlagati. Dobro je tudi, da **poznamo osnovne metrike in koncepte za ocenjevanje delnic**

3. FINANČNA TEHNOLOGIJA IN AVTOMATIZIRANO VLAGANJE

Fintech, oziroma **finančna tehnologija**, z elektronskimi platformami nadomešča vse tradicionalne bančne postopke, upravljanje denarja in naložbe, z namenom, da bi izboljšali njihovo kakovost. **Uporaba pametnih telefonov za naložbe, posojila in druge finančne storitve** je izboljšala dostop, ki so ga imeli številni ljudje do bančnih postopkov. Fintech vključuje tudi uporabo kriptovalut, kot je bitcoin.

Tudi blockchain je tehnologija, ki se uporablja v fintechu, saj omogoča varno shranjevanje velikih količin podatkov in zapisov transakcij. Na ta način je zaščiten pred kibernetскими napadi.

Ker tehnologija sodeluje pri številnih finančnih storitvah, je neizogibno, da ne bi nadomestila naložbenega sektorja, v katerem se naložbe izvajajo avtomatizirano. Vzpon, ki ga je avtomatizirano investiranje predstavilo v zadnjih letih, je posledica **preprostosti postopka** in seveda nižjih stroškov od tradicionalnih upravljavcev. Predstavlja prihodnost v svetu naložb, vendar je to še vedno nekaj novega in veliko ljudi mu še vedno ne zaupa. Menijo, da je varneje, če z njihovim denarjem namesto tehnologije upravljajo ljudje, čeprav to ni res. V naslednjih nekaj letih **se bodo številne finančne storitve opravljale izključno na podlagi tehnologije.**

4. NAČELA INVESTIRANJA ZA ZAČETNIKE - TVEGANJA IN PRILOŽNOSTI

Kot je bilo omenjeno v prejšnjih enotah, so naložbe proces, ki zahteva čas, vzdrževanje in raziskave. Zagotovo pa to ni nič težkega. Gre za proces, ki je povezan s številnimi tveganji, vendar tudi s priložnostmi.

- Preden začnemo vlagati, moramo vedeti, da **je vlaganje obveza**. Na trgu je veliko možnosti, vendar moramo izbrati eno. Ta, ki jo bomo izbrali, mora ustrezati našemu profilu, prednosti pa morajo biti večje od slabosti za naš namen.
- Druga opomba je **izbira pravega časa**. Bolje bi bilo vlagati, ko imamo dovolj prihrankov. Znesek "dovolj" prihrankov je odvisen od naših prihodkov in izdatkov ter od tega, koliko smo pripravljeni vložiti.
- **Spremljati moramo stopnjo inflacije, saj morajo naše naložbe presegati nacionalno stopnjo inflacije**. Poleg tega je najpomembneje, da se zavedamo svoje osebne tolerance do tveganja. Velike naložbe nimajo vedno velikih donosov, zato moramo biti finančno in psihološko pripravljeni, da ne bomo imeli pričakovanega dobička. Da bi zmanjšali tveganje, je rešitev samo ena, **razpršimo svoj portfelj**. Zagotovo je naša zaščitenost večja, saj to pomeni, da vlagamo v različne vrste delnic.
- Osnovni del naložb je **ponovno vlaganje**. Če naša naložba ustvari zaslužek, je bolje, da ga ponovno investiramo in tako ustvarimo še več. In končno, če imamo možnost, **začnimo vlagati zgodaj, saj je čas pomemben**.
- Bodimo previdni. Resno tveganje je na primer likvidnost. **Likvidnostno tveganje je možnost, da bo trg za določeno vrsto naložbe "presahnil"**, kar pomeni, da je dejansko ne bo mogoče prodati. To se je na primer v letih 2007 in 2008 zgodilo številnim britanskim skladom za poslovne nepremičnine. Prodajalcev poslovnih nepremičnin je bilo toliko več kot kupcev, da so številni skladi vlagateljem naložili omejitve izstopa in jim tako preprečili unovčenje naložb.

5. PASTI NALOŽB

Naložbene pasti so **naložbe, ki se vlagateljem predstavljajo kot priložnosti za nakup, vendar so v resnici zavajajoče.**

Ena najbolj znanih naložbenih pasti so **piramidne sheme**. Piramidna shema je poslovni model, ki zaposluje osebje, in **obljubljajo plačila ali storitve za vključitev drugih v shemo**, namesto da bi zagotavljali naložbe ali prodajo izdelkov. Ko se novačenje nadaljuje in množi, postane novačenje nemogoče, člani pa ne morejo ustvarjati dobička. Zato so piramidne **sheme nevzdržne in nezakonite**.

Druga naložbena past, ki se pogosto zamenjuje s piramidno shemo, je **Ponzyjeva shema, ki se nanaša na mrežno trženje**. Vsaka oseba ima za dolžnost, da pripelje podrejene in se po drugi strani okorišča z njihovo prodajo ali rekrutiranjem. V Ponzyjevi shemi so obljubljeni donosi od "naložb", domnevno v delnice ali blago, ki pa jih dejansko plačajo novi vlagatelji, medtem ko osrednja vodilna oseba pobere del kot dobiček.

Še ena od naložbenih pasti so **sheme tako imenovanih prvovrstnih bank**. V tej vrsti naložbenih pasti **obljubljajo visoko donosnost in neobdavčen donos**. Promotorji teh shem novim vlagateljem ponujajo, da vstopijo v, kot pravijo, **finančne instrumente elitnih čezmorskih bank**, ki so običajno na voljo le najbogatejšim vlagateljem na svetu.

Zato se ne pustimo preslepiti priložnostim, ki se zdijo preveč dobre, da bi bile resnične, saj so večinoma zavajajoče. **Razmislimo tudi o posvetovanju s strokovnjakom!** Poleg tega, ker je to poglavje obravnavalo pasivne naložbe, imejmo v mislih, da je **pri trgovanju z naložbami potrebno naše aktivno udejstvovanje**, kar pomeni, da je potrebna večja vključenost, saj so te finančne dejavnosti v primerjavi s pasivnimi bolj zapletene.

RAZMISLIMO O
POSVETU S
STROKOVNJAKOM.

Pred koncem

razmisli o pridobljenem znanju in odgovori na naslednja vprašanja:

Ali si optimističen_a glede svoje finančne prihodnosti?

Si opredelil_a svoj pravi namen za zaslužen denar, ki je pomembnejši od denarja samega?

Kakšne so tvoje potrebe in želje?

Ali varčuješ?

Imaš zastavljene finančne cilje?

Kako pomembno je, da imaš sredstva za nujne primere?

Ali si ugotovil_a svojo osebno toleranco glede tveganja?

Ali veš, kako delujejo finančni trgi in izdelki?

Si že kdaj vlagal_a ali nameravaš vlagati v prihodnosti?

Ali meniš, da imaš potrebno znanje za pridobivanje donosnih naložb?

Priporočila za knjige

Tukaj je nekaj dobrih knjig, v katere lahko vložiš, se iz njih učiš in jih imaš pri roki za nadaljnje koristne finančne nasvete:

- George Clason: **The Richest Man in Babylon**
- Beth Kobliner: **Get a Financial Life**
- Thomas Stanley: **The Millionaire Next Door**
- Vicki Robin & Joe Dominguez: **Your Money or Your Life**
- Ramit Sethi: **I Will Teach You to be Rich**

Dodatne reference na klik

👉 https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/banking-and-finance/consumer-finance-and-payments/financial-literacy_el

👉 <https://www.investopedia.com/terms/f/financial-literacy.asp>

👉 http://ijbesar.teiemt.gr/docs/volume1_issue1/financial_literacy_of_youth.pdf

👉 <https://www.forbes.com/sites/rcarson/2021/04/27/6-ways-to-boost-financial-literacy-and-empower-your-financial-future/?sh=1299586c4e14>

👉 <https://www.oecd.org/pisa/sitedocument/PISA-2021-Financial-Literacy-Framework.pdf>

-
- https://read.oecd-ilibrary.org/finance-and-investment/financial-education-in-europe_9789264254855-en#page1
 - <https://www.fastweb.com/student-life/articles/the-5-key-components-of-financial-literacy>
 - <https://www.investor.gov/introduction-investing>
 - <https://www.nerdwallet.com/article/investing/how-to-invest-in-stocks>
 - <https://www.bankrate.com/investing/how-to-invest-in-stocks/>
 - <https://www.forbes.com/advisor/investing/tips-for-long-term-investing/>